



# **TORNION KAUPUNGIN VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTAVUOSISUUNNITELMA 2019-2020**



## SISÄLLYSLUETTELO

1. Varhaiskasvatuksen toiminta-ajat
2. Varhaiskasvatuksen toiminta-ajatus
3. Tornion painopistealueet
4. Leikki
5. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen
6. Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet
7. Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen

### Liitteet

1. Kasvunkansio
2. Pedagoginen dokumentointi
3. Varhaiskasvatuksen pedagoginen vuosikello
4. Varhaiskasvatuksen liikunnan vuosikello
5. Tuen polku varhaiskasvatuksessa
6. Arvioinnin vuosikello
7. Tornion vakan painopisteet toimintavuonna 2019-2020
8. Prosessikuvaukset neuvolan kanssa yhteistyössä tehtävistä 2 ja 4 vuotiaan neuvola/vasukeskusteluista
9. Varhaiskasvatuksen aloitus

# 1. Varhaiskasvatuksen toiminta-ajat:

## **SYYSLUKUKAUSI: 1.8.-23.12.2019**

toimitaan supistetusti: syyslomalla päivystys 14-18.10.2019, joululomalla päivystys 27.12.2019- 6.1.2020.

## **KEVÄTLUKUKAUSI: 7.1.-30.6.2020**

Hiihto-/talviloman päivystys: 2.-6.3.2020

Heinäkuussa toimitaan supistetusti: päivystys Putaan vuoropäiväkoti ajalla 29.6.-31.7.2020, tarvittaessa toinen yksikkö avoinna.

**Päiväkotien aukioloajat: klo 6.30-17.00, Putaan vuoropäiväkoti avoinna klo 5.00-23.00**

Toimintamuotoina: Päiväkoti, vuoropäiväkoti, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatus.

Henkilöstö: varhaiskasvatuspäällikkö, päiväkodin johtajat, vastaavat varhaiskasvatuksen opettajat, varhaiskasvatuksen opettajat, varhaiskasvatuksen erityisopettajat, varhaiskasvatuksen hoitajat, avustajat ja kodeissa perhepäivähoitajat.

# 2. Varhaiskasvatuksen toiminta-ajatus

Tornion kaupungin toimintaperiaatteisiin kuuluvat **jatkuva uudistuminen, asiakaslähtöisyys, avoimuus ja turvallisuus**. Samat arvot ohjaavat myös Tornion varhaiskasvatuspalveluja.

Varhaiskasvatusta määrittävät ja säätelevät lait ja asetukset, sekä valtakunnalliset asiakirjat. Varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelu pohjautuu valtakunnallisiin Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin 2018.

Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ja sen toteuttamista kuvaa kokonaisvaltaisuus. Tavoitteena on edistää lasten oppimista ja hyvinvointia sekä laaja-alaista osaamista (kuvio 1).



Kuvio 1

Pedagoginen toiminta toteutuu lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteisessä toiminnassa. Lasten omaehtoinen, henkilöstön ja lasten yhdessä ideoima sekä henkilöstön johdolla suunniteltu toiminta täydentävät toisiaan. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta (kuvio 2) läpäisee kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuuden.



Kuvio 2

**Jokaiselle lapselle laaditaan yhteistyössä vanhempien kanssa lapsen varhaiskasvatussuunnitelma.** Lapselle kootaan myös **kasvunkansio**, jossa dokumentoidaan lapsen kasvua ja kehitystä. (Liite 1 Kasvunkansio, Liite 2 Pedagoginen dokumentointi)

Työntekijät lukevat varhaiskasvatussyksiköihin tilatun kirjan **Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa** (Leskisenoja Eliisa, 2018).

### 3. Tornion kaupungin painopistealueet 2019-2020

Kansallisen koulutuksen arviointikeskus on laatinut varhaiskasvatuksen laadunhallintaan **Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset** –asiakirjan (24:2018). Tämän asiakirjan pohjalta on valittu varhaiskasvatuksen laadun prosessitekijöistä ja niitä kuvaavista indikaattoreista Tornion varhaiskasvatuksen painopistealueiksi toimintavuodelle 2019-2020 seuraavat kohdat:

#### Pedagoginen suunnittelu, dokumentointi, arviointi ja kehittäminen

**Kohta 7:** Henkilöstö havainnoi ja dokumentoi lasten arkea varhaiskasvatuksessa säännöllisesti ja systemaattisesti ymmärtääkseen lapsen kokemusmaailmaa. Yhdessä lasten kanssa monipuolisin menetelmin tuotettua tietoa hyödynnetään toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä.

## Pedagoginen toiminta ja oppimisympäristöt

**Kohta 9:** Henkilöstö ja lapset toteuttavat yhdessä leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa, joka tarjoaa lapsille myönteisiä oppimiskokemuksia. Toiminta edistää oppimisen alueiden sekä laaja-alaisen osaamisen mukaisten tavoitteiden toteutumista.

**Kohta 13:** Henkilöstön ja lasten yhdessä suunnittelema ja rakentama pedagoginen oppimisympäristö kannustaa lapsia leikkimään, liikkumaan, tutkimaan, luomaan ja ilmaisemaan. Oppimisympäristöä arvioidaan ja muokataan säännöllisesti lasten tarpeiden ja mielenkiinnonkohteiden mukaisesti siten, että se haastaa ja innostaa lapsia oppimaan.

Varhaiskasvatuksen painopistealueita arvioidaan indikaattori 7 avulla. Pedagogista toimintaa arvioidaan ja kehitetään käyttäen hyväksi arvioinnin vuosikelloa (liite 6) ja varhaiskasvatuksen laadun prosessitekijöitä ja niitä kuvaavia indikaattoreita (liite 7) sekä pedagogista dokumentointia (liite 2).

## 4. Leikki

Leikki on keskeinen toimintatapa varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tarjota lapsille mahdollisuuksia erilaisiin leikkeihin. Leikki edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Kokemukset, jotka herättävät lapsissa tunteita, uteliaisuutta ja kiinnostusta, virittävät leikkiin.

### Varhaiskasvatuksen kehittyvä toimintakulttuuri



#### Varhaiskasvattajan tehtävä:

- Mahdollistaa aika ja paikka leikille; leikin jatkuminen ja kesto, miten ulkopuoliset asiat (esim. siistijät, aikataulut, seinät) vaikuttavat lasten leikkimiseen.
- Kasvattajan sensitiivisyys; tartutaan kiinni lasten mielenkiinnon kohteista, miten juuri tietyt lapset tarvitsevat kasvattajan osallistumista leikkiin, leikin käyttö esim. siirtymätilanteissa.

- Osallistutaan leikkiin eri roolien kautta; leikin aloittaja, kanssalleikkijä, leikin kehittäjä.
- Muokataan yhdessä lasten kanssa leikkiympäristöjä, myös ulkoleikkiympäristöjä.
- Otetaan projektityöskentely myös leikkiin mukaan.
- Kehitetään leikkiä leikkipedagogiikka-koulutuksen pohjalta (Hanne Nyman).

## 5. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen

### OPPIMISEN ALUEET:

#### Kielten rikas maailma

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten **kielellisten taitojen** ja **valmiuksien** sekä **kielellisten identiteettien** kehittymistä. Varhaiskasvatuksessa vahvistetaan lasten uteliaisuutta ja kiinnostusta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin. Kielen kehityksen tukeminen kytkeytyy lapsen monilukutaidon kehittymiseen. Lisäksi se on yhteydessä muun muassa lasten kulttuuriseen osaamiseen ja vuorovaikutukseen liittyvään laaja-alaiseen osaamiseen. Kehittyvät kielelliset taidot avaavat lapsille uusia vaikuttamisen keinoja, mahdollisuuksia osallisuuteen ja aktiiviseen toimijuuteen.

Lasten kielen kehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa:

**Vuorovaikutustaitojen** kehittymisen kannalta lasten kokemukset kuulluksi tulemisesta ja siitä, että heidän aloitteisiinsa vastataan, ovat tärkeitä. Lasten **kielen ymmärtämisen taitoja** tuetaan runsaan kielellisen mallintamisen avulla. Johdonmukainen toiminnan sanallistaminen ja keskusteleminen tukevat lasten sanavarannon kehittymistä. Tarvittaessa käytetään kuvia, esineitä ja tukiviittomia.

Lasten **puheen tuottamisen taitojen** kehittymistä seurataan ja ohjataan. Lapsia rohkaistaan puhumaan eri tilanteissa sekä aikuisten että toisten lasten kanssa.

Lasten **kielen käyttötaitoja** ohjataan ja kielen käyttöä pohditaan yhdessä lasten kanssa eri tilanteissa.

Tavoitteena on tilannetietoisien kielen käytön vahvistuminen.

Lasten kielellinen ilmaisu monipuolistuu, kun heidän **kielellinen muistinsa** ja **sanavarantonsa** laajenee. Lähiympäristön eri kielten havainnointi tukee lasten **kielitietoisuuden kehittymistä**.

Vuorovaikutus- taidot	Kielen ymmärtämisen taidot	Puheen tuottamisen taidot	Kielen käyttötaidot	Kielellinen muisti ja sanavaranto	Kieli- tietoisuus
Kehittyvät kielelliset identiteetit					

**Yksityiskohtaisemmat tavoitteet:**

- Kielitietoisuutta kehitetään lauluin ja loruin. Eri kielet huomioidaan (esimerkiksi ruotsi, englanti ja mahdolliset muut lapsiryhmässä edustettuna olevat kielet).
- Torniolaakson murretta ylläpidetään arjessa.
- Lasten sanavarastoa rikastutetaan mm. satujen ja keskustelujen kautta.
- Kirjastopalveluja hyödynnetään (kirjasto/ kirjastoauto).
- Lasten ilmaisutaitoa kehitetään ja vahvistetaan esimerkiksi roolileikkien ja draaman avulla.
- Kuuntelutaitoja harjoitellaan.
- sadutetaan (satunopat, kuvakerronta).
- kirjoja luetaan päivittäin.
- Loru-, laulu-, satu- ja porinatuokioita pidetään viikoittain.
- Monilukutaitoa herätellään arjessa; kirjaimet, numerot, logot, kuvat.
- Tarvittaessa lapselle tehdään S2 -suunnitelma.

## **Ilmaisun monet muodot**

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten **musiikillisen, kuvallisen** sekä **sanallisen ja kehollisen ilmaisun** kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Lasten ilmaisulle on luonteenomaista kokonaisvaltaisuus ja ilmaisun eri muotojen luova yhdisteleminen. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen edistävät lasten oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja ja myönteistä minäkuvaa sekä valmiuksia ymmärtää ja jäsentää ympäröivää maailmaa. Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät, kun lapset tutkivat, tulkitsevat ja luovat merkityksiä erilaisia ilmaisun taitoja harjoittelemalla. Kyky kuvitella ja luoda mielikuvia on keskeistä myös lapsen eettisen ajattelun kehittymiselle. Kulttuuriperintöön, taiteeseen ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen vahvistaa lasten osaamista myös monilukutaidon sekä osallistumisen ja vaikuttamisen osa-alueilla.

### **Yksityiskohtaisemmat tavoitteet:**

#### **Musiikillinen ilmaisu:**

- Tutustutaan erilaisiin soittimiin, tuetaan lasten omaehtoista soittimien käyttöä, mukaanlukien kehosoittimet.
- Tapailaan rytmejä.
- Osallistutaan musiikkitapahtumiin/ konsertteihin ja hyödynnetään päiväkotivierailuja mahdollisuuksien mukaan.
- Opetellaan laululeikkejä ja pidetään musiikki-/ laulu-/ ja soittohetkiä.
- Lasten kanssa kuunnellaan erilaista musiikkia ja opetellaan itse tuottamaan musiikkia.

#### **Kuvallinen ilmaisu:**

- Tutustutaan erilaisiin välineisiin, materiaaleihin ja tekniikoihin, oppimisympäristöinä niin sisä- kuin ulkotilat. Käytetään myös luonnonmateriaaleja.
- Annetaan lasten kokea elämyksiä kuvallisen ilmaisun parissa. Yhteistyötä tehdään Aineen taidemuseon ja kansalaisopiston kanssa.
- Lapselle mahdollistetaan osallistuminen ja oma luova työskentely.

#### **Sanallinen ilmaisu:**

- Pidetään lasten kanssa porinatuokioita.
- Vahvistetaan lasten tunnetaitoja hyödyntämällä valmiita aineistoja.
- Vuorovaikutustaitoja kehitetään draaman keinoin. Lasta kannustetaan ja rohkaistaan ilmaisemaan itseään arjen tilanteissa.
- Kirjaston kanssa tehtävä yhteistyö

#### **Kehollinen ilmaisu:**

- Lapsia ohjataan ja opastetaan suhtautumaan omaan kehoon myönteisesti. Heitä rohkaistaan ilmaisemaan itseään myös kehollaan.
- Mahdollistetaan luova liikkuminen eri oppimisympäristöissä; tanssi, draama, satuliikunta, jumppa, kontaktileikit, satuhieronta jne.
- Kohdataan lapsi ja lapsen tarpeet sukupuolisensitiivisesti, sallivasti ja yhdenvertaisuus sekä tasa-arvo huomioiden; pidetään esim. roolivaatteet lasten saatavilla



## Minä ja meidän yhteisömme

Lasten elinpiiri laajenee heidän aloittaessaan varhaiskasvatuksen kodin ulkopuolella. Kodin perinteiden, toimintamallien, arvojen ja katsomusten lisäksi lapset kohtaavat toisenlaisia tapoja ajatella ja toimia. Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Tehtävää lähestytään **eettisen ajattelun, katsomusten, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden sekä median näkökulmista**. Toiminnassa voidaan käyttää monipuolisesti esimerkiksi satuja, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa, erilaisia mediasisältöjä sekä vierailijoita, vierailuja ja lähiympäristön tapahtumia. Minä ja meidän yhteisömme -oppimisen alue tukee erityisesti lasten kulttuuriseen osaamiseen, vuorovaikutukseen ja ilmaisuun sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista.

### **Yksityiskohtaisemmat tavoitteet:**

#### **Eettinen ajattelu, katsomuskasvatus:**

- Tunnekasvatus arjen erilaisissa tilanteissa - tunteiden nimeäminen, tunnistaminen, ilmaiseminen sekä tunteiden ja tekojen erottaminen. Hyödynnetään valmiita, tarjolla olevia tunnetaitoaineistoja. Pohditaan lasten kanssa rakentavia ristiriitojen ratkomistapoja, hyviä tapoja.
- Toiminnassa otetaan huomioon lapsiryhmän lasten eri kulttuuritaustat ja katsomukset, ohjataan itsen ja toisten kunnioittamiseen ja arvostamiseen.
- Huomioidaan toimintavuoden aikana suomalaiseen kulttuuriin kuuluvat juhlapyhät.
- Tehdään yhteistyötä huoltajien ja esim. seurakunnan kanssa.

#### **Lähiyhteisön menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus:**

- Mennyt aika - Kalevalan päivä, perinneleikit, mahdolliset isovanhempien vierailut ja museokäynnit.
- Toimintavuoden aikana tutustutaan Tornion seudun paikallisiin piirteisiin/ tapahtumiin esim. jokimaisemat, Ruotsin rajan läheisyys, lähiympäristöön tutustuminen.
- Suomen historiaan tutustuminen lapsilähtöisesti.
- Tuleva-aika - osallistetaan lapset toiminnan suunnitteluun erilaisin tavoin.
- Maakuntamuseon palvelut

#### **Mediakasvatus:**

- Hyödynnetään mediaa dokumentoinnin ja lapsia kiinnostavan tiedon hakemisen välineenä.
- Tutkitaan asioita yhdessä lasten kanssa.
- Pyritään ajanmukaistamaan varhaiskasvatuksen välineistöä määrärahojen puitteissa.



## Tutkin ja toimin ympäristössäni

Varhaiskasvatuksen tehtävä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Lapsia ohjataan tutkimaan ja toimimaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä. Varhaiskasvatus tukee lasten **matemaattisen ajattelun** kehittymistä sekä vahvistaa myönteistä suhtautumista matemaatiikkaan. Varhaiskasvatukseen sisältyy myös **ympäristökasvatusta ja teknologiakasvatusta**. Oppimisympäristöihin liittyvät omakohtaiset havainnot, kokemukset ja elämykset auttavat lapsia ymmärtämään syy- ja seuraussuhteita sekä kehittymään ajattelijoina ja oppijoina. Lasten kehittyvä taito nimetä asioita sekä käyttää erilaisia käsitteitä edistää monilukutaitoa.

### **Yksityiskohtaisemmat tavoitteet:**

#### **Matemaattisen ajattelu:**

- Arjen tilanteiden ja leikin kautta innostetaan lapsia havainnoimaan ja tutkimaan, toiminta- ja oppimisympäristön muotoja, kokoja, värejä, numeroita jne.
- Avataan matemaattisia käsitteitä -lukumääriä, lukujonoja, enemmän-vähemmän vertailu jne. pelien ja leikkien kautta, kannustimena esim. pelipassi, pelitarrat.

#### **Ympäristökasvatus:**

- Tutustutaan lähiympäristöön
- hyödynnetään Metsä-Mörri -aineistoa.
- Tutkitaan luontoa ja luonnon ilmiöitä, kerätään luonnonmateriaaleja, havainnoidaan vuodenaikojen vaihtelu.
- Kannustetaan kestävään kehitykseen esim. kierrätykseen.
- Muksubussin käyttö

#### **Teknologiakasvatus:**

- Tutkitaan, kokeillaan ja rakennetaan yhdessä lapsen kanssa ja kannustetaan heitä luovuuteen ja lapsilähtöiseen suunnitteluun.



## **Kasvan, liikun ja kehityn**

Kasvan, liikun ja kehityn -oppimisen alueeseen sisältyy **liikkumiseen, ruokakasvatukseen, terveyteen ja turvallisuuteen** liittyviä tavoitteita. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle yhdessä huoltajien kanssa. Tämä oppimisen alue tukee erityisesti itsestä huolehtimiseen ja arjen taitoihin liittyvää laaja-alaista osaamista.

### **Yksityiskohtaisemmat tavoitteet:**

#### **Liikkuminen:**

- Tornion varhaiskasvatus on mukana valtakunnallisessa Ilo kasvaa liikkuen -ohjelmassa, jonka tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle lapselle liikkumisen ilo sekä riittävä päivittäinen fyysinen aktiivisuus (varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositusten mukaisesti).
- Liikkuminen on suunnitelmallista ja tavoitteellista. Lapsen liikkuminen on sisäänrakennettuna hoitopäivään, osana tavallista arkea.
- Yhteistyö huoltajien kanssa, lasten ja vanhempien osallisuus suunnittelussa ja toteutuksessa.

(Liite 4 Tornion liikunnan vuosikello)

#### **Ruokakasvatus:**

- Tutustutaan lasten kanssa erilaisiin ruokiin monipuolisesti - maistellaan, haistellaan, tunnustellaan.
- Keskustellaan lasten kanssa ruoasta, mistä sitä saa (mahdollinen lähiruoka), ja ruoan tarpeellisuudesta terveydelle.
- Luodaan positiivinen asenne ruokaan ja ruokailutilanteisiin, aikuisen esimerkki on tärkeä.
- Ohjataan lapsia keskustellen erilaisten ruokakulttuurien kunnioittamiseen.

#### **Terveys ja turvallisuus:**

- Opastetaan lapsia huolehtimaan hygieniasta.
- Selitetään lapsille levon merkitys terveydelle ja kasvulle.
- Käydään läpi terveyden kannalta merkittäviä näkökulmia niin ravinnon kuin liikunnan kannalta.
- Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on tärkeää.

# 6. Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Kehityksen ja oppimisen tuki on osa laadukasta varhaiskasvatuksen toimintaa ja kuuluu kaikille sitä tarvitseville lapsille. Varhaiskasvatuksessa tunnustetaan lapsen tuen tarve ja järjestetään tarkoituksenmukaista tukea tarpeen ilmetyä. Riittävän aikaisella ja oikein kohdennetulla tuella voidaan edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Vaikeuksia ehkäistään ennalta **pedagogisilla järjestelyillä ja erilaisilla työtavoilla**. Näihin kuuluvat muun muassa suunnitelmallinen toiminnan eriyttäminen, ryhmien joustava muuntelu ja oppimisympäristöjen muokkaaminen. Selkeä päiväjärjestys ja päivittäisten toimintojen rytmittäminen tukevat kaikkia lapsia

Varhaiskasvatusta toteutetaan inklusion periaatteiden mukaisesti.

Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat **lapsen vahvuudet sekä oppimiseen ja kehitykseen liittyvät tarpeet**. Kehityksen ja oppimisen tuki rakentuu lasten yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisesta sekä yhteisöllisistä ja oppimisympäristöihin liittyvistä ratkaisuista. Varhaiskasvatuksessa huolehditaan siitä, että jokainen lapsi kokee itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä. Kannustamalla lasta ja antamalla hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin tuetaan lapsen myönteisen minä- kuvan kehittymistä.

Lapsen tuen tarve voi olla **lyhytaikaista ja vähäistä**. Silloin voi riittää yksittäinen tuen muoto tai järjestelyt, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman nopeasti ja varhaisessa vaiheessa. Osa lapsista tarvitsee **enemmän ja säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tuen muotoja toisiaan täydentävinä**. Lapsen tarvitsema tuki, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen sekä niihin liittyvät vastuut ja työnjako kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

## Pedagogiset ja rakenteelliset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- henkilöstön mitoittamiseen ja ryhmärakenteeseen liittyvät ratkaisut
- lapsen tukeen liittyvät ratkaisut esimerkiksi, toiminnan eriyttäminen, lapsikohtainen ohjaaminen, pienryhmätoiminta tai viittomien ja kuvien käyttö
- tulkitsemis- ja avustamispalvelut sekä apuvälineiden käyttö

## Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa
- lapsen tuen toteuttamisen vastuut
- erityisasiantuntijoiden, kuten erityislastentarhanopettajan palvelujen käyttö
- sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden antama ohjaus ja konsultaatio
- mahdollisten kuljetusten järjestelyt jāvastuut

## Tuen seuranta ja arviointi

- tavoitteiden toteutumisen seuranta
- tukitoimien vaikutusten arviointi sekä arviointiajankohdat.

Tornion varhaiskasvatuksessa on käytettävissä varhaiserityisopettajien ja puheterapeutin palvelut. Lisäksi on mahdollisuus hankkia muita lapsen kehityksen tueksi tarpeellisia palveluita ostopalveluina.

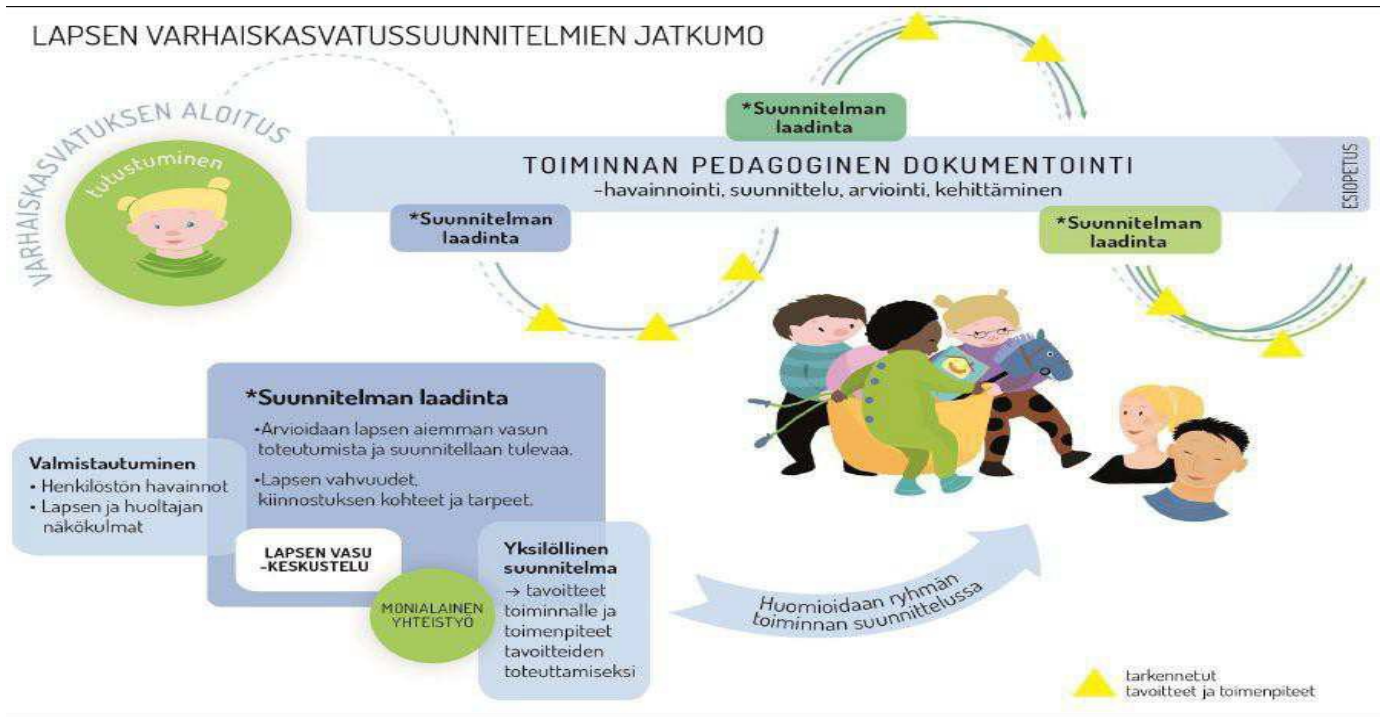
Lapsen kasvun, opetuksen ja hoidon tukemiseksi tehdään tarvittaessa monialaista yhteistyötä eri asiantuntijoiden kanssa. Tuen asioissa korostuu vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön merkitys.

(Liite 5 Tuen polku varhaiskasvatuksessa)

# 7. Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen

Pedagogisen toiminnan arvioinnin tarkoitus on varhaiskasvatuksen kehittäminen sekä lasten kehityksen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman ja lasten varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää. Varhaiskasvatuksen toimintaa arvioidaan ja kehitetään kansallisen tason sekä järjestäjä-, yksikkö- ja yksilötason näkökulmista. Varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista seurataan, arvioidaan ja kehitetään varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa.

Lapsilta, huoltajilta ja muilta yhteistyötahoilta saatua palautetta kerätään ja hyödynnetään laadun ylläpitämisessä ja parantamisessa. Arvioinnin keskeiset tulokset julkistetaan.



Lasten ja huoltajien osallisuus on tärkeä tekijä varhaiskasvatuksen onnistumiselle ja kehittämiselle. Jokaiselle varhaiskasvatuksen piirissä olevalle lapselle tehdään oma varhaiskasvatussuunnitelma, johon kirjataan lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet. Tämä tehdään yhteistyössä lapsen ja huoltajien kanssa. Suunnitelmaan kirjataan tavoitteet toiminnalle ja niiden toimivuutta arvioidaan toimintavuoden aikana.

Toimintavuonna 2019-2020 arvioidaan sovittuja painopistealueita (luku 3) joihin liittyvät prosessitekijät ja indikaattorit löytyvät liitteestä 7. Arviointiperusteisiin pohjautuvat arvioinnin mittarit tullaan määrittämään syyskuun 2019 aikana.

Henkilöstö arvioi myös toimintaansa, toimintakulttuuriaan, oppimisympäristöjään niin yhteisesti kuin yksilöinä erilaisilla arviointityökaluilla. Arviointikeskusteluja käydään päiväkotien tiimipalavereissa ja perhepäivähoidon hoitajailloissa. Myös lapset ja huoltajat osallistetaan arviointiin keskusteluiden sekä kyselyjen kautta. Arviointia suoritetaan jatkuvasti arjessa ja sen on toiminnan kehittämisen pohjana.

(Liite 6 Arvioinnin vuosikello)

## KASVUN KANSIO

- Koko lapsiryhmän henkilöstö osallistuu lapsen kasvun kansion kokoamiseen.
- Toimintakauden alussa sovitaan toimintatavat: mitä ja miten kootaan, miten arvioidaan ym.
- Kansio etenee aikajanalla: uusimmat viimeiseksi.
- Kansio sijoitetaan lapsen ulottuvilla olevaan paikkaan.

### Kasvun kansion rakenne:

1. Aloitussivu: varhaiskasvatuksessa aloittaminen
  - päivämäärä, milloin lapsi on aloittanut varhaiskasvatuksessa
  - missä ryhmässä
  - ryhmän henkilöstö
  - tietoa lapsesta, esim. vanhemman kertomana
2. Siirtosivu: kun lapsi vaihtaa ryhmää/yksikköä
  - uuden ryhmän tiedot

### Lapsi kasvun kansiossa:

- Lapsen yksilöllinen kehitys, persoona ja mielenkiinnon kohteet näkyviin.
- Keinoina mm. sadutus, haastattelu, lapsen kertomat asiat, lapsen itse ottamat kuvat.
- Lapsi voi yhdessä aikuisen kanssa päättää minkä piirustuksen/ askartelun haluaa laittaa kansioon.

### Ryhmä lapsen kasvun kansiossa:

- Ryhmän toiminta näkyväksi.
- Dokumentoinnin sisältöön liitetään tilanteeseen sopivia otteita varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, oppimisen alueet näkyviin.

### Vanhempien osallisuus:

- Kysely vanhemmille ennen vasukeskustelua (kaavake).
- Haastattelu
- Valokuvaus
- Kertomukset
- 1-2 kertaa vuodessa vanhemmat osallistuvat kertomalla/kuvalla esim. jostakin tapahtuneesta kotona
- Vanhemmille annetaan nähtäväksi kansio 1-2 kertaa vuodessa, esim. vasukeskustelussa ja kotiin.

### Arviointi:

- Kasvun kansiota tutkitaan yhdessä lasten, vanhempien ja tiimin jäsenten kanssa.
- Kansiota käytetään arvioinnin, suunnittelun ja toiminnan kehittämisen pohjana.
- Toimintakauden lopussa arvioidaan myös kansion kokoamiseen liittyviä toimintatapoja.

## PEDAGOGINEN DOKUMENTOINTI

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioinnin ja kehittämisen keskeinen työmenetelmä. Se on jatkuva prosessi, jossa havainnot, dokumentit ja niiden tulkinta muodostavat ymmärrystä pedagogisesta toiminnasta. Pedagogisen dokumentoinnin avulla tehdään varhaiskasvatusta ja lapsen oppimista näkyväksi. Pedagoginen dokumentointi tuo uuden välineen lasten ja heidän huoltajiensa osallisuuteen varhaiskasvatuksen arkeen.

Pedagogisen dokumentoinnin prosessi on nelivaiheinen:

### 1. KYSY

- suunnittele tarkasti dokumentoinnin aihe. Kaikkea ei voi eikä tarvitse dokumentoida.

### 2. KERÄÄ

- **kasvun kansio on käytössä kaikissa päiväkodeissa ja jokaisella lapsella**
- havainnoi, haastattele, valokuvaa tai videokuvaa lasta
- kerää lapsen piirustuksia ja töitä
- kirjaa valokuvien tekstejä yhdessä lasten kanssa
- saduta lasta
- havainnoi ja kirjaa lasten leikkejä
- osallista vanhempia erilaisten tehtävien avulla
- tee lasten kanssa animaatioita ja elokuvia
- tallenna projektien vaiheet, esim ajatuskartat, suunnitelmat jne

### 3. REFLEKTOI

- tarkastele dokumentteja lapsen ja lapsiryhmän kanssa
- käytä dokumentteja apuna vasu-keskustelussa yhdessä huoltajien kanssa
- tarkastele dokumentteja yhdessä tiimin kanssa suunnittelun pohjana

### 4. KEHITÄ

- kehitä toimintaa dokumenttien tuottaman tiedon perusteella
- koko tiimin ja jokaisen työntekijän osallistuminen ja sitoutuminen on tärkeä lähtökohta - jokaisen työntekijän havainnot, mielipiteet ja kokemukset ovat arvokkaita

# VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGINEN VUOSIKELLO

## KOKO TOIMINTAVUODEN AJAN

- Tornion varhaiskasvatuksen toimintavuosisuunnitelman toteuttaminen
- varhaiskasvatuksen toimintaympäristön arviointi ja muokkaus
- lapsihavainnointi
- kasvun kansion kokoaminen

## ELOKUU

- lapset tutustuvat mahdolliseen uuteen päivähoitopaikkaan/ ryhmäänsä vanhempien kanssa
- aloituskeskustelulomake
- Varhaiskasvatuksen kehittämisiltapäivä
  - varhaiskasvatuksen toimintakauden suunnitelma syksyille
  - tiimisopimus
  - varhaiskasvatuksen toimintaympäristön suunnittelu (vo,vh)
  - turvallisuussuunnitelman päivitys (joht, vo,vh, koko talo)
    - kiusaamisen ehkäisemisen suunnitelma (joht, koko talo)
- perehdytys uusille työntekijöille/lapsille mm. turvallisuudesta (joht, ryhmä)
- tutustumiskäynnit uusille lapsille/perheille (vo,vh)
- hoitosopimus
- kysely: lasten toiveet vasuun (vo,vh)
- leikkipedagogiikka koulutus Kaakamon pk

## SYYSKUU

- ryhmävasun aloittaminen
- kysely syysloman hoidontarpeesta (joht)
- vanhempainilta (joht.)/toimintailta
- tuttujen lasten vasu-keskustelut alkavat ja uusien lasten kuukauden sisällä hoidon alkamisesta (vo)

## LOKAKUU

- tiimisopimuksen arviointi ja päivittäminen
- Kirjaston kanssa tehtävä yhteistyö
- leikkipedagogiikka koulutus Arpelan pk
- Varhaiskasvattajapäivä la 26.10.

## MARRASKUU

- kysely joululoman hoidontarpeesta (joht)
- henkilöstön kehityskeskustelut (joht)

## JOULUKUU

- henkilöstön kehityskeskustelut (joht)
- joulujuhla/muu joulutapahtuma (vo,vh)
- joululoma

## TAMMIKUU

- henkilöstön kehityskeskustelut (joht)
- lasten kuuleminen (vo)
- Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa koulutus 16.1. klo 16-19
- arviointi- ja suunnitteluiltpäivä



## HELMIKUU

- kysely talviloman hoidontarpeesta (joht)
- esiopetukseen haku
- vuoden hankintojen suunnittelu
- Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa koulutus 13.2. klo 16-19
- leikkipedagogiikka koulutus Kivirannan pk
- leikkipedagogiikka koulutus Karungin pk

## MAALISKUU

- hiihtoloma
- vasukeskustelut
- aktiivista toiminnan aikaa
- Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa koulutus 12.3. klo 16-19
- palaute- ja kehittämiskysely huoltajille (joht)

## HUHTIKUU

- lasten itsearviointi (vo,vh)
- kesäajan hoidontarpeen kysely (joht)
- erityisen tuen tarpeen ja avustamisen hakemukset tehty (veo,vo, huoltajat)
- kesälomien suunnittelu
- kesäpäivystyksen suunnittelu alkaa
- vasukeskustelut jatkuu

## TOUKOKUU

- yksikön toiminta/lukuvuossuunnitelman arviointi
- 5v. lapsista tiedonsiirtolomake/palaveri eskariinmenijöistä (veot )
- henkilökunnan sijoittelu seuraavaksi toimikaudeksi
- lapsiryhmien muodostuminen
- Lapsen vasujen arviointi- ja tiedonsiirtopalaverit tarvittaessa (vo/veo,vh, huoltajat)
- esiopetukseen tutustuminen

## KESÄKUU

- uudet lapsiryhmät syksylle tiedossa (joht)
- lasten siirtyessä syksyyn mennessä ryhmästä toiseen--> vasujen siirtyminen uuteen ryhmään esimiehen kautta (vo,pph,joht)
- uusien lasten tutustuminen

## HEINÄKUU

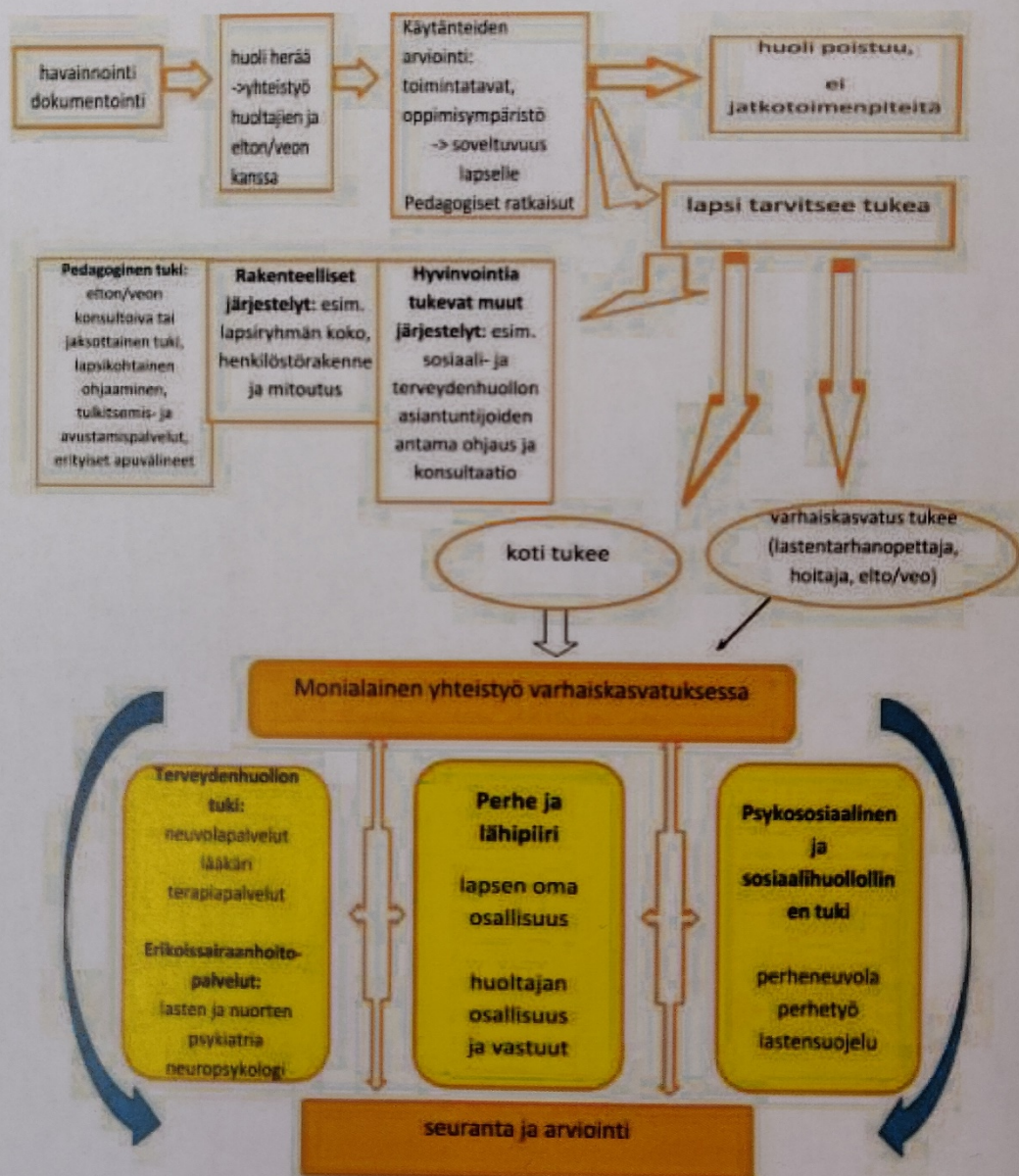
- kesän ajan hoito keskitetysti Putaan vuoropäiväkodilla ja tarvittaessa toisessa yksikössä
- kesäretket
- muksubussi
- liikennepuisto

## TORNION VARHAISKASVATUKSEN LIIKUNNAN VUOSIKELLO

- Vuosikello muodostaa rungon, jota toteutetaan ikä- ja kehitystaso sekä toimintaympäristö huomioiden
- Mahdolliset palloilu- ja jäähallivuorot
- SYKSY
  - tutustumisleikit
  - retket lähiympäristöön
  - yhteinen liikuntatapahtuma alueella/yksikössä
  - Metsämörri-retket /luontoliikunta alkaa
  - yleisurheilu: juoksu, hyppääminen, heittäminen
  - kehontuntemusleikit
  - perusliikuntataidot: kävely, juoksu, hyppääminen, kiipeily, pallonkäsittelytaidot, liikunta- ja sääntöleikit
- TALVI
  - satu- ja musiikkiliikunta
  - tasapainotaidot
  - välineliikunta: telineradat
  - perinneleikit
  - talviliikunta
- KEVÄT
  - kävelyretket lähiympäristöön
  - Metsämörri- /luontoliikunta
  - pihapelit ja-leikit
  - yhteistyö TP-47 kanssa
  - Henkilöstön liikuntatapahtuma
- KESÄ
  - perusliikuntataidot
  - juoksuleikit
  - vesileikit
  - mailapelit
  - Liikennepuisto

## Tuen polku varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa painotetaan vaikeuksien ennaltaehkäisyä pedagogisilla järjestelyillä ja erilaisilla työtavoilla mm. suunnitelmallinen toiminnan eriyttäminen, ryhmien joustava muuntelu ja oppimisympäristöjen muokkaaminen, selkeä päiväjärjestys, päivittäisten toimintojen ryhmittäminen. Lapsen tuen tarve voi olla lyhytaikaista ja vähäistä tai tarvittaessa tuki voi säännöllistä ja useampia toisia täydentäviä tuen muotoja sisältävää.



## ARVIOINNIN VUOSIKELLO

- Koko toimintakauden ajan arvioidaan omassa tiimissä toimintaa viikoittain/kuukausittain
- Toimintakauden 2019-2020 aikana tehdään kyselyt liittyen painopistealueisiin: lapsille ja henkilöstölle syksyllä ja keväällä, vanhemmille webropol-kyselyn avulla keväällä

### ELOKUU

- Suunnitteluiltapäivä: yksi aiheista arviointi

### SYYSKUU

- Henkilöstön itsearviointi (Varhaiskasvattajan itsearviointilomake)

### LOKAKUU

- Painopistealueisiin liittyvä kysely lapsille ja henkilöstölle

### MARRASKUU

- Hymynaama- kysely lapsille (Lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutus)

### JOULUKUU

- Arviointia syksyn toiminnasta ryhmittäin/yksiköittäin

### TAMMIKUU

- Suunnitteluiltapäivä: yksi aiheista arviointi

### HELMIKUU

### MAALISKUU

- Vanhemmille kysely painopistealueista

### HUHTIKUU

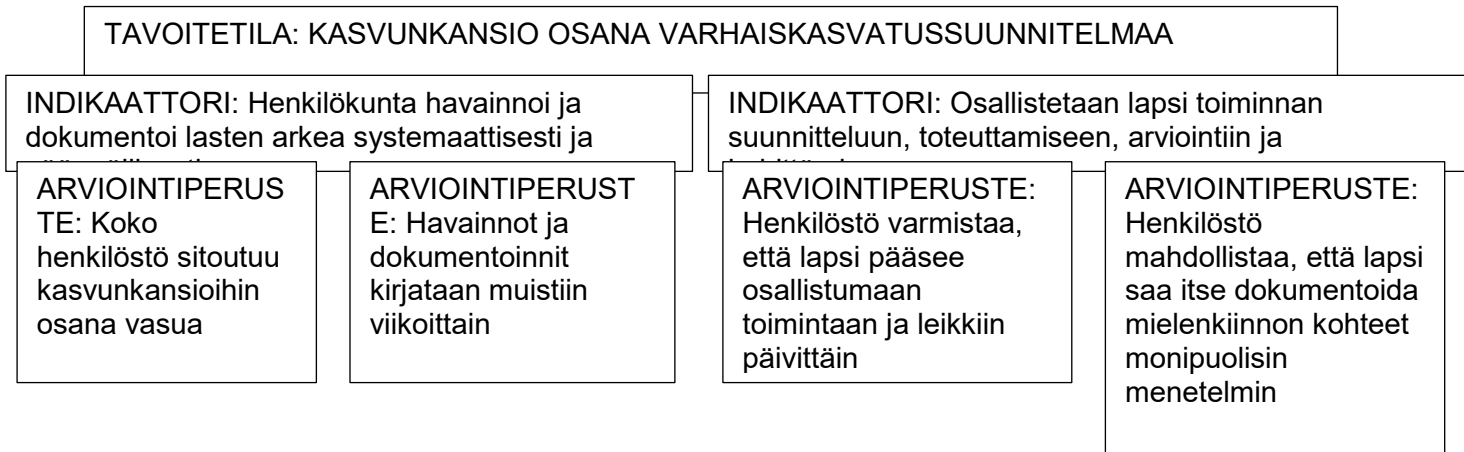
- Painopistealueisiin liittyvä kysely lapsille ja henkilöstölle

### TOUKOKUU

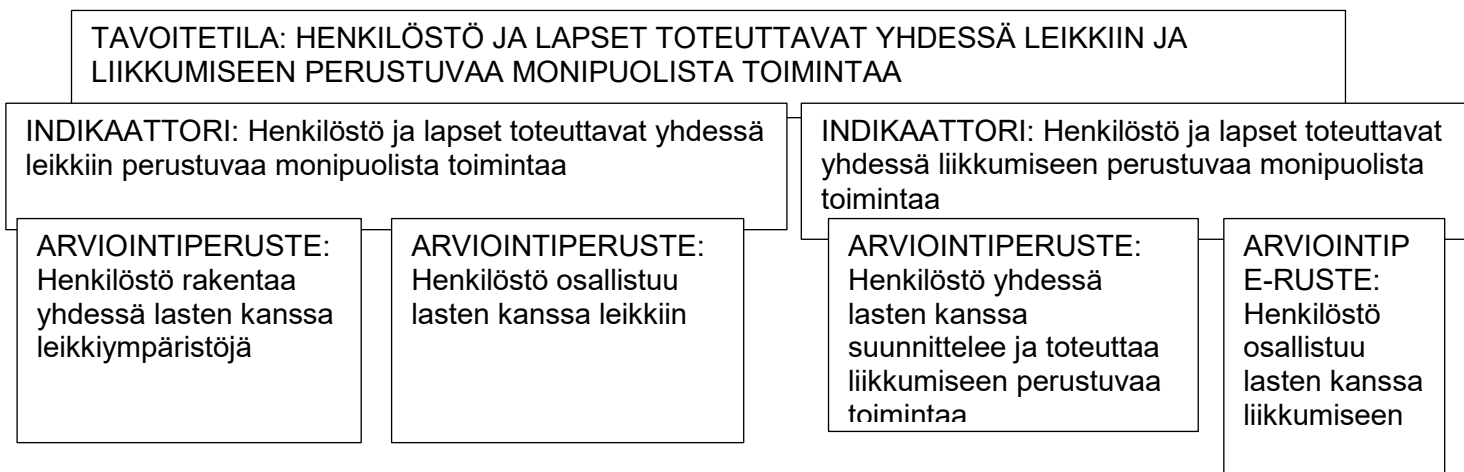
- Arviointia kevään toiminnasta ryhmittäin/yksiköittäin
- Henkilöstön ja lasten arviointi kuluneesta toimintakaudesta

VARHAISKASVATUKSEN LAADUN PROSESSITEKIJÄT JA NIITÄ KUVAAVAT INDIKAATTORIT:  
TORNION VAKAN PAINOPISTEET TOIMINTAVUONNA 2019-2020

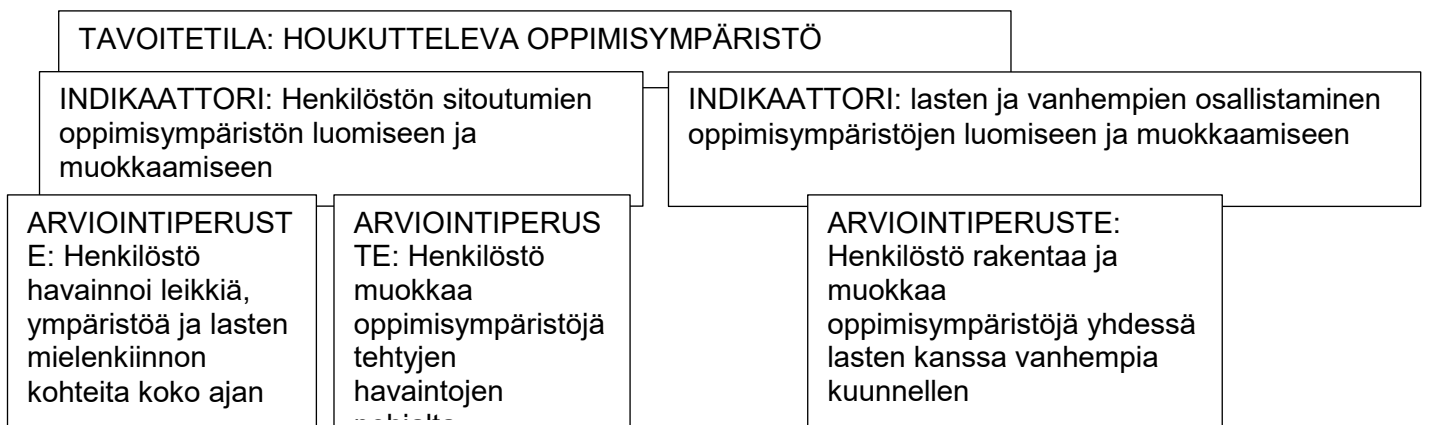
PEDAGOGINEN SUUNNITTELU , DOKUMENTOINTI, ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN: INDIKAATTORI KOHTA 7



PEDAGOGINEN TOIMINTA JA OPPIMISYMPÄRISTÖT: INDIKAATTORI KOHTA 9



INDIKAATTORI KOHTA 13



## PROSESSIKUVAUKSET NEUVOLAN KANSSA YHTEISTYÖSSÄ TEHTÄVISTÄ 2 JA 4 -VUOTIAAN NEUVOLA/VASUKESKUSTELUISTA

### Kaksivuotistapaaminen lapsen kotona

#### Etukäteistiedotus:

- Sekä neuvola että varhaiskasvatus tiedottavat perheitä lapsen 2 v syntymäpäivän lähestyessä asiasta
- Pienten ryhmän seinällä myös tiedote asiasta

#### Ajan sopiminen

- Perhe varaa ajan omasta neuvolasta
- Neuvola ilmoittaa sovitun ajan varhaiskasvatukseen
- Varhaiskasvatus antaa perheelle kasvun mittausohjeet

#### Tiedonkeruu keskustelun pohjaksi

- Terveystyöntekijä ja varhaiskasvatuksen opettaja valmistautuvat tapaamiseen joko varaamalla yhteisen ajan ennakoon tai matkalla perheen luokse

#### 2- vuotiskeskustelu

- Terveystyöntekijällä päävastuu keskustelun ohjauksessa
- Keskustelun tarkoituksena yhteinen arvio lapsen kehityksestä ja kasvusta sekä lapsen ja perheen hyvinvoinnista. Perheen hyvinvointiin liittyvien voimavarojen ja mahdollisten riskitekijöiden tunnistaminen ja puheeksi otto

### 4 vuotiaan vasukeskustelu päiväkodissa

#### Etukäteistiedotus:

- Varhaiskasvatus 4 v vasuaikaa sovittaessa
- Neuvola tiedottaa 3 -vuotisneuvolan yhteydessä ja neuvolakortin info-osassa

#### Ajan sopiminen:

- Päiväkoti sopii ajan perheen kanssa noin 3 viikon päähän, mielellään aamuaika klo 8-9
- Päiväkoti ilmoittaa terveystyöntekijälle ajan soittamalla tai laittaa tekstiviestillä soittopyynnön
- Mahdollisten muiden henkilöiden osallistuminen vanhempien luvalla, esim. perhetyö, terapeutit

#### Tiedonkeruu keskustelun pohjaksi:

- Varhaiskasvatuksessa lapseen liittyvä tiedonkeruu, mukaan lukien lapsen kuuleminen
- mahdollinen käytettävä päiväkotikohtainen, vapaamuotoinen kysely ennakoon vanhemmille lapsen vahvuuksista ja mielenkiinnon kohteista

#### 4- vuotisvasukeskustelu:

- Varhaiskasvatuksen opettajalla päävastuu keskustelun ohjauksessa
- Terveystyöntekijä tuo oman asiantuntijaroolinsa mukaisen tiedon riippuen siitä onko laajennettu 4- vuotisneuvolatarkastus jo tehty
- Lapsen mukanaolo suositeltavaa ainakin osan ajasta
- Keskustelun päätarkoituksena vasun mukainen lapsen kehityksen ja kasvun tukeminen

## VARHAISKASVATUKSEN ALOITUS

### PÄIVÄKODIN JOHTAJA / VASTAAVA VARHAISKASVATUKSEN OPETTAJA

- Soittaa perheelle ja kertoo varhaiskasvatuspaikan saannista
- Lähettää perheelle hoitopaikkavahvistuksen ja aloituskeskustelulomakkeen sähköpostilla
- Tiedottaa uusia perheitä hoitoaikojen ilmoittamisesta, hoitosopimuksen teosta yms.
- Tiedottaa ryhmää uudesta lapsesta

### PERHE

- Täyttää aloituskeskustelulomakkeen
- Ottaa yhteyttä lapsensa ryhmään ja sopii ensimmäisen tapaamisen mielellään ilman lasta

### RYHMÄN HENKILÖSTÖ

- Saatuaan tiedon uudesta lapsesta, ryhmän henkilöstö sopii keskenään kuka ottaa vastuun tutustuttamisesta
- Vastuuihminen katsoo valmiiksi aloituskeskusteluajan sekä sopivia tutustumisaikoja ilmoitettavaksi vanhemman ottaessa yhteyttä